

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๓๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

หน่วยที่ ๔ บทพากย์เอราวัณ

เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์
ขลิบในคำกาพย์ (๒)

ครูผู้สอน ครูธีรุต ฉำทรัพย์

งานประกวดวรรณศิลป์
ขลุ่ยในคำภาพย์ (๒)

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ยกตัวอย่างภาพพจน์บทประพันธ์ในบทพากย์เอราวัณได้
๒. เขียนวิเคราะห์ภาพพจน์ที่ปรากฏในบทร้อยกรองบทพากย์เอราวัณได้
๓. เขียนประเด็นสำคัญ ตามวัตถุประสงค์ของสารที่ได้รับ

คำถามชวนคิด

วรรณศิลป์ เป็นเรื่องราว
เกี่ยวกับสิ่งใด

การวิเคราะห์วรรณศิลป์ / ภาพพจน์

วิเคราะห์

- (๑) ก. ไคร้ครวญ เช่น วิเคราะห์เหตุการณ์ (ส. วิครท).
- (๒) ก. แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ เช่น วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ วิเคราะห์ข่าว. (ส. วิครท).

การวิเคราะห์วรรณศิลป์ / ภาพพจน์

วรรณศิลป์

- (๑) น. ศิลปะในการประพันธ์หนังสือ เช่น ลิลิตพระลอเป็นวรรณคดี
- (๒) ที่มีวรรณศิลป์สูงส่ง, ศิลปะทางวรรณกรรม เช่น นักวรรณศิลป์
- (๒) น. วรรณกรรมที่ถึงขั้นเป็นวรรณคดี, หนังสือที่ได้รับยกย่องว่า
แต่งดี.

การวิเคราะห์วรรณศิลป์ / ภาพพจน์

ภาพพจน์

[พาบพด] น. ถ้อยคำที่เป็นสำนวนโวหารทำให้นึกเห็นเป็นภาพ, ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงเป็นโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความคิด ความเข้าใจ ให้จินตนาการและถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา.

(อ. figure of speech).

ภาพพจน์

ความหมายของ “ภาพพจน์”

ถ้อยคำที่เป็นสำนวนโวหาร
ทำให้นึกเห็นภาพ, ถ้อยคำที่แต่งขึ้น
อย่างมีชั้นเชิงเพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเห็น
ภาพแจ่มชัดและ รู้สึกถึงสิ่งใน
เนื้อหา.

ภาพพจน์เป็นการใช้ถ้อยคำ
สำนวนโวหาร ที่ทำให้ผู้รับสารเกิด
มโนภาพ เกิดจินตนาการ ถ่ายทอด
อารมณ์ ทำให้มีความรู้สึกร่วม
ตรงตามความปรารถนาของผู้ส่งสาร

รูปแบบของภาพพจน์

๑. อุปมา (simile)

๒. อุปลักษณณ์ (metaphor)

๓. บุคลาธิษฐาน (บุคคลวัต)
(personification)

๔. อติพจน์ (hyperbole)

๕. สัทพจน์ (onomatopoeia)

๖. นามนัย (Metonymy)

๗. อนุนามมัย (Synecdoche)

๘. ปฏิพจน์ (วิภาษ) (paradox)

๙. ปฏิวาทะ (oxymoron)

๑๐. สัญลักษณ์ (symbol)

อุปมา ๑

เหมือน เสมือน ดัง ตั่ง คล้าย ดูราว

เหมือนตั่ง ดุจ ประดุจ ประหนึ่ง ละม้าย

เสมอ ปาน เพียง ราว ราวกับ พ่าง

เทียบ เทียม เฉก เช่น ฯลฯ

- สวยเหมือนนางฟ้า
- ร้องให้ปานใจจะขาด
- ลูกคนนี้ละม้ายพ่อ
- เธอว่าน้ำแก่งเหมือนปลา
- เพลงนี้ไพเราะราวกับเพลงจากสวรรค์
- มีความรู้เหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน
- ดวงหน้านวลกระจ่างดุจดวงจันทร์
- ผมของเธอดำเหมือนความมืดแห่งราตรี
- เขาตะโกนเสียงดังตั่งฟ้าร้อง
- เจียบราวกับป่าช้า
- ชนเหมือนลิง
- ดีใจเหมือนปลากระตี่ได้น้ำ

อุปลักษณะณ์

“เป็น” หรือ “คือ”

- ปัญญาคือดาบสู่ตัสกร
- ครู คือแม่พิมพ์ของชาติ
- ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือยากำลัง
- ลูกคือดวงตาดวงใจของพ่อแม่
- ครูเป็นแสงประทีปส่องทางให้ลูกศิษย์
- เธอคือดอกฟ้าแต่ฉันนั่นคือหมาวัด
- อุฐเป็นเรือของทะเลทราย
- กีฬาเป็นยาวิเศษ
- เขาเป็นมือขวาของผู้บริหารที่เดียวนะ
- เขาเป็นสิ่งทีทะเลทราย
- เขี้ยวขวากำลังบินว่อนอยู่แถวทำเนียบรัฐบาล
- ทหารเป็นรั้วของชาติ
- ทองกวาวทิ้งไร่นามาอยู่ป่าคอนกรีต
- ไบมีดโกนอาบน้ำผึ้ง
- มโหรีจากราวป่ามาเรื่อยรี
- เลือดในอกแท้ ๆ ยังทิ้งได้
- ชาวนาเป็นกระดูกสันหลังของชาติ
- สวรรค์ในอก นรกในใจ

บุคลาธิษฐาน

การทำสิ่งที่ไม่มีชีวิต ให้มีชีวิต

- ฟ้าหัวเราะเยาะข้าชะตาหรือ
- ชุงหลายท่อนนอนร้องไห้ที่ชายป่า
- ดาวกะพริบตาเยาะเราหรือดาวเอ๋ย
- ดวงดาวดวงจันทร์ก็จูงมือกันจะเข้านอน
- จานและช้อนวิ่งกันขวักไขว่ไปทั่วห้องครัว
- พระจันทร์ยิ้มทักทายกับหมู่ดาวบนท้องฟ้า
- เสียงรถไฟหวีดร้องครวญครางมาแต่ไกล
- ต้นอ้อหยอกล้อกับสายลมอย่างสนุกสนาน
- เปลวไฟกลืนกินบ้านทั้งหลังเข้าไปอย่างหิวโหย
- ทะเลไม่เคยหลับใหล เธอตอบได้ไหม ไฉนจึงตื่น
- เสียงน้ำทะเลเคล้าแห่คลื่นลม
- ได้ยินเสียงคลื่นคร่ำครวญ
- ทะเลคร่ำครวญร้องไห้

อดีตพจน์

การกล่าวเกินจริง

- ร้อนตับจะแตก
- คิดถึงใจจะขาด
- ไอ้หมัดทะลวงไส้
- เขาโกรธเธอจนอกระเบิด
- ฉันทไม่มีเงินซักแดงเดียว
- ฉันทิวไส้จะขาดแล้วนะ

- หนาวกระดูกจะหลุด
- แหมม รอต้งโกฏปีแล้ว
- การบินไทยรักคุณเท่าฟ้า
- ลำบากเลือดตาแทบกระเด็น
- เหนื่อยสายตัวแทบขาด
- แม้จะเอาช่างมาจุดฉันทก็ไม่ไป
- เธอร้องให้น้ำตาจะเป็นสายเลือด
- คิดถึงเธอทุกลมหายใจเข้าออก
- อากาศร้อนจนแทบจะสุกอยู่แล้วสายเลือด
- พวกเราจะสู้จนเลือดหยดสุดท้าย

นามนัย

การเปรียบเทียบโดยการใช้คำหรือวลี
ซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติที่เป็นจุดเด่น
หรือลักษณะสำคัญ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการ
กล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งใด ๆ มากกล่าว
แทนคำที่ใช้เรียก สิ่งนั้นโดยตรง เป็นภาพพจน์
ที่ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำธรรมดา ๆ ซ้ำซาก

- เขาเป็นกระต่ายที่หมายจันทร์
- เขาเป็นมือขวาของท่านนายกฯ
- เขารักแก้อี๋ยิ่งกว่าชื่อเสียงเกียรติยศ
- คนเราจะต้องต่อสู้ตั้งอยู่ในเปลจนไปสู่ป่าช้า
- น้ำตา และรอยยิ้มอยู่คู่ชีวิตมนุษย์เสมอมา
- เลือดของวีรชนจะจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์
ตลอดไป
- คนไทยไม่ยอมให้ใครมาทำลายขวานทองได้
- การจัดสรรงบประมาณควรให้ได้ไปสู่
ระดับรากหญ้าจริง ๆ

ศัพท์พจน

การใช้ถ้อยคำที่เลียนเสียงธรรมชาติ

- ผนตกแปะ ๆ
- เปรี๊ยะ ๆ ดังเสียงฟ้าฟาด
- ไผ่ซอ้อเอี้ยดเปี้ยดอออด
- บัดเตี้ยวตั้งหง่างเหง่งวังเวงแว่ว
- เครื่องบินครางกระหึ่มมาแต่ไกล
- เสียงคลื่นซัดซัดสาดที่หาดทราย

- เสียงป็นดัง ปัง! ปัง! ขึ้นสองนัด
- ยุงบินหึ่งหึ่ง อยู่ข้างหูน่ารำคาญ
- อ้อยอ้อเอียง อ้อยอ้อเอียงส่งเสียงร้อง
- ลมพัดกิ่งไม้ระหลังคาบ้านดังแกรกรากนังกลัว
- มั่นร้องดังกระโต้งโห่ง
- เสียงลิงค่าง บ่างชะนีวะหวีดโหวย
- กระหึ่มโหยห้อยไม่น่าใจหาย

อนุนามนัย ส่วนย่อยที่มีลักษณะเด่นของสิ่งนั้น ๆ

- เขากินหมาก
- เรื่องนี้ได้กลืนตุ ๆ ว่า คนมีสี่อยู่เบื้องหลัง
- มันสมองเหล่านี้มีค่าแก่ประเทศชาติอย่างยิ่ง
- มีการเรียกร้องให้เพิ่มค่าแรงให้ฉันทนา
- เขามีหน้ามีตาในสังคมได้เพราะมีผู้มีอำนาจให้การสนับสนุน
- มีอกภูหมาย ปฏิบัติการอย่างไม่เกรงกลัว อิทธิพลใด ๆ
- มือที่เปื้อนชอล์คยังคงมุ่งมั่นที่จะสานฝัน ให้เป็นจริง

ปฏิพจน์

การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือขัดแย้งกัน
มากกว่ารวมกันได้อย่างกลมกลืนกัน

- ไฟเย็น
- ชัยชนะของผู้แพ้
- ยิ่งรีบก็ยิ่งช้า
- ความขมขื่นอันหวานชื่น
- รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ
- เล็กดีรสโต
- สันติภาพร้อน
- หัวเราะร่าหน้าตาริน
- ไม้งามกระรอกเจาะ
- รักดีห้ามจั่ว รักชั่วเสา
- แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร
- เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย
- ผู้ดีเดินตรอก ชี้ครอกเดินถนน
- น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย
- ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด
- เสียงกระชิบจากความเจ็บ
- ชีวิตเต็มไปด้วยความว่างเปล่า

ปฏิกวาทะ

การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน
หรือขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกันเพื่อให้
มีความหมายใหม่ หรือให้ความรู้สึก ขัดแย้งกัน
หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก

- คนในหมู่บ้านนี้กลมเกลียวกันมาก
- ลูกสาวของเขาช่างน่ารักน่าชัง
- เดชทำคะแนนได้น้อยมาก
- เธอกำลังหาข้อเท็จจริงในเรื่องนี้อยู่
- คู่หมั้นของหล่อนดีเป็นบ้า
- เขาไม่เคยยินดียินร้ายฉันเลย
- บ้านหลังนี้ข้าหลับตาเห็นหมดแล้ว
ว่าอะไรอยู่ตรงไหนเข้าไปได้เลย

สัญลักษณ์

การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทน

- สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์
- สีดำ หมายถึง ความตาย ความโศกเศร้า ความชั่วร้าย
- ดอกกุหลาบสีแดง หมายถึง ความรัก
- ดอกหญ้า หมายถึง ความต่ำต้อย
- ดอกมะลิ หมายถึง ความบริสุทธิ์
- ดอกบัว หมายถึง พุทธศาสนา
- ดอกทานตะวัน หมายถึง ความอบอุ่น ความรักและความสุข
- รวงข้าว หมายถึง ความอ่อนน้อมถ่อมตน

การวิเคราะห์ภาพพจน์ ในบทพากย์เอราวัณ

๑. ความหมายของโวหารภาพพจน์ (Figure of Speech)

กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่พลิกแพลงไปจากความหมายตามตัวอักษร เพื่อสร้างจินตภาพ (Imagery) ให้เกิดขึ้นในใจผู้อ่าน ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม สะเทือนใจ หรือประทับใจ

๒. ประเภทของภาพพจน์ที่โดดเด่นในบทพากย์เอราวัณ

อติพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นย้ำความรู้สึกหรือความยิ่งใหญ่ พบได้มากที่สุดในเรื่องนี้ โดยเฉพาะในบทชมโฉมช้างเอราวัณ

ตัวอย่าง การบรรยายลำดับชั้นของเศียรช้าง ๓๓ เศียร, งา ๗ กิ่ง, สระบัว ๗ สระ ฯลฯ ซึ่งเป็นจำนวนที่มากมายมหาศาลเกินความเป็นจริง เพื่อแสดงอิทธิฤทธิ์และความยิ่งใหญ่ของเทพเจ้า

อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนกับ
อีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำเชื่อม (คำเปรียบ) เช่น ดัง, ราว, ปาน,
ประหนึ่ง, เฉก

ตัวอย่าง บทบรรยายทางช้าง "ทางกว้างแกมพิฑูร
ให้รัศมีสีแดงเข้มเหมือนแสงหิ่งห้อย"
(เปรียบแสงของทางช้างว่าระยิบระยับ
เหมือนแสงหิ่งห้อย)

ศัพท์พจน์ (Onomatopoeia) คือ การเลียนเสียง
ธรรมชาติ เพื่อให้ผู้อ่านได้ยิน "เสียง" ผ่านตัวอักษร

ตัวอย่าง การบรรยายเสียงกองทัพ "เสียงพลลั่น
เอิกเกริกเกรียงไกร เฮโลसारกันไป โกลาหลอ้ออึง"
(ใช้คำที่ให้ความรู้สึกถึงเสียงดังอีกทีก็ครึกโครม)

๓. การเชื่อมโยงภาพพจน์สู่จินตภาพ

การวิเคราะห์ว่าภาพพจน์แต่ละชนิดช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมองเห็น "ภาพเคลื่อนไหว" (เช่น ช้างเดิน กองทัพเคลื่อนพล) และ "แสงสี" (เช่น ความแวววาวของวิมาน ความขาวของช้าง) ได้ชัดเจนกว่าการบรรยายแบบร้อยแก้วธรรมดา

ลงมือทำ จดจำได้

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ ๙
เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยินคำกาพย์ (๒)
จากนั้นร่วมกันระดมความคิดทำใบงาน
แล้วนำเสนอตามลำดับ

ใบความรู้ที่ ๙ เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยีนคำกาพย์ (๒)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง บทพากย์เอราวัณ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยีนคำกาพย์ (๒)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การวิเคราะห์ภาพพจน์ในบทพากย์เอราวัณ

๑. ความหมายของโวหารภาพพจน์ (Figure of Speech)
กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่พลิกแพลงไปจากความหมายตามตัวอักษร เพื่อสร้างจินตภาพ (Imagery) ให้เกิดขึ้นในใจผู้อ่าน ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม สะเทือนใจ หรือประทับใจ
๒. ประเภทของภาพพจน์ที่โดดเด่นในบทพากย์เอราวัณ:
 ๑. อติพจน์ (Hyperbole): คือการกล่าวเกินจริงเพื่อย้ำความรู้สึกหรือความยิ่งใหญ่ พบได้มากที่สุด
ในวรรณคดีเรื่องนี้ โดยเฉพาะในบทชมโฉมช้างเอราวัณ
ตัวอย่าง: การบรรยายลำดับขั้นของเศียรช้าง ๓๓ เศียร, งา ๗ กิ่ง, สระบัว ๗ สระ ฯลฯ ซึ่งเป็นจำนวน
ที่มากมายมหาศาลเกินความเป็นจริง เพื่อแสดงอิทธิฤทธิ์และความยิ่งใหญ่ของเทพเจ้า
 ๒. อุปมา (Simile): คือการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำเชื่อม (คำเปรียบ) เช่น ดัง,
ราว, ปาน, ประหนึ่ง, เฉก
ตัวอย่าง: บทบรรยายหางช้าง "หางแกว่งแกมพิฑูร ให้รัศมีสีแดงเข้มเหมือนแสงหิ้งห้อย" (เปรียบแสง
ของหางช้างว่าระยับระยับเหมือนแสงหิ้งห้อย)
 ๓. สัทพจน์ (Onomatopoeia): คือการเลียนเสียงธรรมชาติ เพื่อให้ผู้อ่านได้ยิน "เสียง" ผ่านตัวอักษร
ตัวอย่าง: การบรรยายเสียงก้องทัฬห "เสียงพลลั่นเอิกเกริกเกรียงไกร เฮโลสารกันไป โกลาหลอ้ออึ้ง"
(ใช้คำที่ให้ความรู้สึกถึงเสียงดังอีกทีก็ครึกโครม)+
๓. การเชื่อมโยงภาพพจน์สู่จินตภาพ
การวิเคราะห์ว่าภาพพจน์แต่ละชนิดช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมองเห็น "ภาพเคลื่อนไหว" (เช่น ช้างเดิน
ก้องทัฬหเคลื่อนพล) และ "แสงสี" (เช่น ความแวววาวของวิมาน ความขาวของช้าง) ได้ชัดเจนกว่าการบรรยาย
แบบร้อยแก้วธรรมดา

กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๖๐). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิภังค์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ
สสส.
ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
ธนิด อยู่โพธิ์. (๒๕๖๐). โขน. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร. (สำหรับข้อมูลเรื่องที่มาของการแสดงและบทพากย์)

ใบความรู้ที่ ๙ งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยีนคำกาพย์ (๒)

ใบงานที่ ๙ เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยีนคำกาพย์ (๒)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง บทพากย์เอราวัณ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยีนคำกาพย์ (๒)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

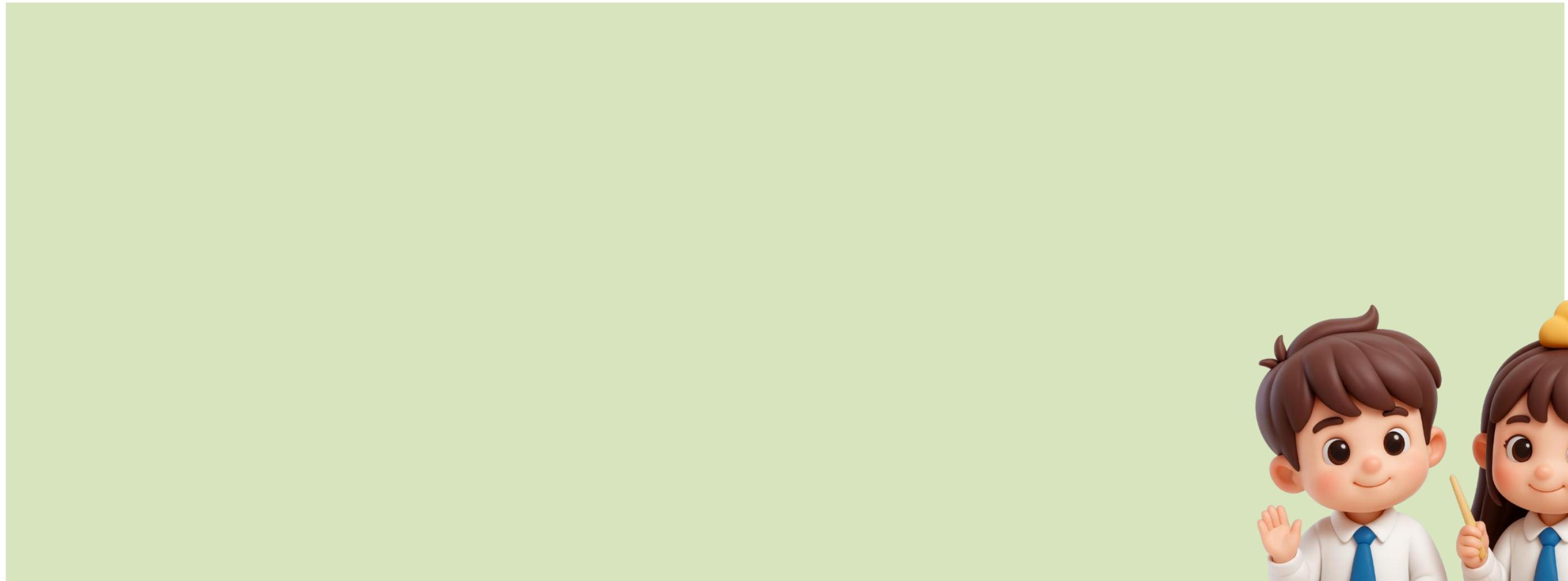
คำชี้แจง ให้นักเรียนคัดเลือกบทประพันธ์ที่ชื่นชอบ แล้วลงมือวิเคราะห์ภาพพจน์จากบทประพันธ์ที่ยกมา

Blank area for student work.

ใบงานที่ ๙ งามล้ำวรรณศิลป์ ยล ยีนคำกาพย์ (๒)

คำชี้แจง ให้นักเรียนคัดเลือกบทประพันธ์ที่ชื่นชอบ แล้วลงมือวิเคราะห์
ภาพพจน์จากบทประพันธ์ที่ยกมา

ช่วง

คำไหน...ใช้ถูก

นาฏกະ

นาฏยัកະ

[นาตตะกะ] (แบบ) น. ผู้พื่อนร่ำ. (ป., ส.).

นางอุกเกะ

การแสดง “ระบำพิมายปุระ”

ณ อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย อ.พิมาย จ.นครราชสีมา

เทศกาลเที่ยวพิมาย ประจำปี ๒๕๖๘

บทเรียนครั้งที่ ๕
ต่อไป

เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์

ขลุ่ยในคำกาพย์ (๓)

ดาวน์โหลดข้อมูลได้ที่ www.dltv.ac.th

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. Power point งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยินคำกาพย์ (๓)
๒. ใบความรู้ที่ ๑๐ งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยินคำกาพย์ (๓)
๓. ใบงานที่ ๑๐ งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยินคำกาพย์ (๓)
๔. สมุดรายวิชาภาษาไทย

ดาวน์โหลดข้อมูลได้ที่ www.dltv.ac.th